

Rudolf Steiner

**ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

GA322

Οκτώ διαλέξεις που δόθηκαν στο Ντόρναχ (Ελβετία)
από 27 Σεπτεμβρίου έως 3 Οκτωβρίου 1920

Μετάφραση: Γαβριήλ Πανάγος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ETRA

Τίτλος: Τα Όρια της Φυσικής Επιστήμης

Τίτλος πρωτοτύπου: GrenzenderNaturerkenntnis

Αριθμός καταλόγου βιβλιογραφίας (GA322)

Η έκδοση έγινε από τη διαχειριστική ομάδα του κληροδοτήματος έργων του Ρούντολφ Στάινερ. Έγιναν πέντε εκδόσεις στο Ντόρναχ της Ελβετίας με πρώτη το 1939 και τελευταία το 1961.

Ομιλητής: Rudolf Steiner

Μετάφραση από το πρωτότυπο στα γερμανικά της τελευταίας έκδοσης:

Γαβριήλ Πανάγος

Επιμέλεια κειμένου: Κύκλοι Πνευματικής Επιστήμης

Επιμέλεια έκδοσης: Εκδόσεις Etra

ISBN: 978-960-6830-70-9

Εκδόσεις ETRA®

Ευεργετών 7, Π. Φάληρο, 17563

τηλ/fax: 210 9811753

www.etra.gr - etrapublishing@gmail.com

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή περιληπτική, η κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση της μετάφρασης του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Οι πληροφορίες που παρέχονται σε αυτό το βιβλίο δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τη γνώμηση ιατρού ή άλλου ειδικού της υγείας.

*Δεν θα μπορέσουμε να βρούμε την εσωτερική
δύναμη να ανελιχθούμε σε ένα ανώτερο επίπεδο, εάν
δεν αναπτύξουμε εσωτερικά το προφανές αίσθημα,
ότι υπάρχει κάτι ανώτερο από εμάς.
~Rudolf Steiner*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διάλεξη 1^η: 27/9/1920

11

Οι φυσικές επιστήμες δεν έχουν καμία δυνατότητα για την κοινωνική ζωή. Το ιδεώδες της αστρονομικής εξήγησης. Ο αγνωστικισμός του Ντιμπουά Ρείμόν όσον αφορά την ύλη και τη συνείδηση. Δημιουργία και ακύρωση θεωριών με υπόδειγμα τη μέθοδο της αρχαίας Πηνελόπης. Αναγκαιότητα για έννοιες με μαθηματική ευκρίνεια για την αφύπνιση του ανθρώπου. Ο άνθρωπος χάνει τον εαυτό του. Οι κοινωνικές απαιτήσεις ζητούν να υπερβούμε τον αγνωστικισμό.

Διάλεξη 2^η: 28/9/1920

29

Έγγελος (Χέγκελ). Ο Εγγελιανισμός ένα τίποτα για την κοινωνική ζωή. Μαρξ και Στίρνερ, αντίθετοι πόλοι, υλισμός – συνείδηση. Η ευκρίνεια των εννοιών δεν αρκεί όταν απαιτούνται περισσότερα από έναν φαινομεναλισμό. Η διολίσθηση με τη σκέψη πίσω από τον αισθητηριακό τάπητα. Γκαιτεανισμός, το αντίθετο αυτού. Πρωτεύουσες και δευτερεύουσες ποιότητες ως πρώτο καίριο ερώτημα.

Διάλεξη 3^η: 29/9/1920

45

Η αντίθεση των παραλληλογράμμων κίνησης και δυνάμεων στη μηχανική. Από πού προέρχονται τα μαθηματικά; Λαμβάνουμε σοβαρά υπ' όψη την ποιότητα της φυσικής γνώσης. Αισθήσεις: ζωής, κίνησης, ισορροπίας. Εκεί μέσα κρύβονται τα μαθηματικά. Υπέρβαση της πεζής, αφηρημένης τους εμφάνισης. Νοβάλις. Έμπνευση. Αυτή υπάρχει στα μαθηματικά σε

έναν μερικό τομέα. Φιλοσοφία Βεδάντα. Συγγένεια του Γκαίτε προς τη μαθηματική ατμόσφαιρα. Φως στον υλικό πόλο. Αρχετυπικό φαινόμενο και μαθηματικό αξίωμα.

Διάλεξη 4^η: 30/9/1920

63

Ο πόλος της συνείδησης. Μυστικιστικά βιώματα και η ξεχασμένη «μελωδία της λατέρνας». Ο δρόμος της «Φιλοσοφίας της Ελευθερίας». Το ελεύθερο σκέπτεσθαι συλλαμβάνει την ύπαρξη του κόσμου σε ένα σημείο. Οι ελεύθερες ηθικές παρορμήσεις. Ηθική φαντασία. Μεταμόρφωση των εννοιών εγγελιανού είδους σε ενοράσεις. Παραίτηση από τη συνέχιση των θεωρητικών σκέψεων. Η πραγματικότητα υπάρχει σε εικόνες. Το ενστικτώδες εγώ με την ενόραση γίνεται κοινωνικό. Στίρνερ. Σχέση προς τη συνειρμική ψυχολογία.

Διάλεξη 5^η: 1/10/1920

81

Περί αποδείξεων. Ο πνευματικός ερευνητής έχει συνάψει την απόδειξη στην ερευνητική πορεία. Πειραματισμός στην κοινωνία, ανευθυνότητα. Έμπνευση και ενόραση ως σωστή τοποθέτηση στα όρια της συνήθους γνώσης. Αισθήσεις ισορροπίας, κίνησης και ζωής και η έμπνευση. Μουσική σύνθεση. Άρρητος αποκάλυψη λόγου. Δόμηση ουσιώδους πνεύματος αντί του μεταφυσικού κόσμου των ατόμων. Έμπνευση αναπτύσσεται από τα βάθη της ανθρώπινης εξέλιξης. Παθολογικός σκεπτικισμός. Νίτσε.

Διάλεξη 6^η: 2/10/1920, πρωί

99

Αυτό που επιδιώκει να βγει ενστικτωδώς από το σώμα. Λογική κατανόηση της πνευματικής επιστήμης ως ίαμα για παθολογικές καταστάσεις. Μεταμόρφωση της μνήμης σε γνώση των επαναλαμβανόμενων γήινων ζώων με έμπνευση. Ανάπτυξη των ψυχικών δυνάμεων στον συνειδησιακό πόλο. Η βίωση του παραστατικού σκέπτεσθαι. Αυτό οδηγεί βαθύτερα

στο δικό μας ον. Προς αυτό τείνει η εξέλιξη στην άλλη πλευρά, συνειδητά ή ασυνειδήτα. Παθολογικές καταστάσεις ως συμπτώματα: αστραφοβία, κλειστοφοβία, αγοραφοβία. Ενόραση. Δύναμη της αγάπης. Διαισθηση. Ο ιατρός. Κεφάλαιο, εργασία, εμπόρευμα.

Διάλεξη 7^η: 2/10/1920, βράδυ 119

Αντίληψη της ομιλίας, των σκέψεων, του εγώ και η απελευθέρωση του πνευματικού-ψυχικού. Η παλιά ανατολίτικη μαθητεία. Μάντρα. Οδήγηση προς τα εγώ πνευματικών οντοτήτων, η αντίληψη ομιλίας προς άλλους ανθρώπους. Κίνδυνοι της μαθητείας. Ανατολίτικη σοφία και δυτικές θρησκευτικές ομολογίες. Η πνευματική πορεία από την ανατολή καταλήγει στη δύση σε σκεπτικισμό. Αυτόν πρέπει να τον συναντήσει ένα ρεύμα από τη δύση προς την ανατολή. Ανατολικός και δυτικός δρόμος. Καθαρό σκέπτεσθαι – Αντίληψη χωρίς σκέψη. Δυσκολία έκφρασης της ανθρωποσοφίας. Ενόραση ως δρόμος του δυτικού πολιτισμού.

Διάλεξη 8^η: 3/10/1920 143

Ο δρόμος της γνώσης για τον επιστήμονα. Το νόημα της «Φιλοσοφίας της Ελευθερίας». Η αίσθηση υπό την επιρροή του σκέπτεσθαι με τη βοήθεια της απεικόνισης. Ενατένιση. Με τον αισθητό κόσμο εισχωρεί το πνευματικό ασυνείδητα μέσα μας και μας οργανώνει. Ανεξαρτητοποίηση αισθήσεων ισορροπίας, κίνησης, ζωής στο παιδί. Εγκαθιστά μέσα του αισθήσεις οσμής, γεύσης και αφής. Η επιδίωξη της ενόρασης διαμέσου οσμής, γεύσης, αφής προς ισορροπία, κίνηση, ζωή. Σε αυτή την πορεία μεταμορφώνεται το καθαρό σκέπτεσθαι σε έμπνευση. Διαισθηση ως σύνδεση ενόρασης και έμπνευσης. Πολλοί μυστικιστές δεν προχωρούν διαμέσου οσμής, γεύσης, αφής. Τι βίωνε ο άνθρωπος της ανατολής με την αναπνοή.

Ανάλογο βίωμα σαν αιώρηση εκκρεμούς από τη διαδικασία
αίσθησης και καθαρού σκέπτεσθαι. Το αδιέξοδο της δυτικής
φιλοσοφίας: φιλοσοφία της φύσης των Σέλλινγκ και Έγκελου.

Σχετικά με τις διαλέξεις αυτές 167

Σημειώσεις 171

Βιογραφικό Rudolf Steiner 178

Για τις δημοσιεύσεις των διαλέξεων του Ρούντολφ Στάινερ

ΤΗ ΒΑΣΗ για την ανθρωποσοφικά προσανατολισμένη πνευματική επιστήμη αποτελούν τα γραπτά έργα του Ρούντολφ Στάινερ (1861-1925). Παράλληλα ο ίδιος από το έτος 1900 ως το 1924 έδωσε πάρα πολλές διαλέξεις, τόσο δημόσιες, όσο και για τα μέλη της αρχικά θεοσοφικής και μετά ανθρωποσοφικής εταιρείας. Ο ίδιος δεν ήθελε αρχικά οι ελεύθερα δοθείσες διαλέξεις να τυπωθούν σε γραπτό λόγο, επειδή όσα ανακοινώθηκαν προφορικά δεν ήταν προορισμένα για γραπτό λόγο. Επειδή όμως πολλές διαλέξεις καταγράφονταν από ακροατές και κυκλοφορούσαν σε γραπτά όλο και αυξανόμενα με ελλείψεις και λάθη, απεφάσισε να βρεθεί μια λύση σ' αυτό. Αυτήν την αποστολή ανέλαβε η Μαρία Στάινερ φον Σίβερ (σύζυγος του Ρούντολφ Στάινερ). Αυτή ανέλαβε να συγκεντρώσει τα στενογραφημένα κείμενα, να γίνει η απαραίτητη επιμέλειά τους και να εκδοθούν. Επειδή όμως ο ίδιος ο Ρούντολφ Στάινερ λόγω έλλειψης χρόνου ελάχιστα τέτοια γραπτά μπόρεσε να διορθώσει, ζήτησε στις εκδόσεις όλων των διαλέξεών του, τις οποίες δεν πρόλαβε να διορθώσει, να αναφέρεται η επιφύλαξή του: «Να υποτίθεται ότι τα κείμενα που δεν έλεγξα μπορεί να έχουν λάθη.»

Μετά τον θάνατο της Μαρίας Στάινερ (1867-1948) ξεκίνησε σύμφωνα με τις υποδείξεις της η έκδοση των απάντων του Ρούντολφ Στάινερ. Το παρόν βιβλίο αποτελεί μέρος αυτών των απάντων.

